

keppi ja porkkana

Valtiosektorin tiedote 4/2011

KUVA: HEIDI HANNIKAINEN

TÄSSÄ NUMEROSSA

- Raami piti
- Valtiolle raamin mukainen sopimus
- Aluehallintovirastoille ja ELY-keskuksille vihdoin palkkausjärjestelmät
- Ulkoasiainministeriön määräaikaiset virkamiehet voittoon kulukorvauskiistassa

PÄÄKIRJOITUS

Raami piti

Työmarkkinoille on saatu aikaiseksi kattava kokonaisratkaisu eli ns. raamiratkaisu. Koko julkinen sektori on tehnyt työ- ja virkaehtosopimuksensa raamin pohjalta ja yksityissektorikin on mukana yli 90 prosentin kattavuudella. Tämä on melkoinen suomalaisen neuvottelu- ja työmarkkinajärjestelmän voimannäyte.

Vielä elokuussa työnantajajärjestö EK oli täysin kokonaisratkaisua vastaan. Se käänsi kelkkansa – onneksi Suomen taloudelle, yritysten kilpailukyvyille ja palkansaajien ostovoiman kehitykselle. Asiantuntijat arvioivat reaalityulojen kasvavan vuonna 2012 noin yhden prosentin verran.

Valtion sopimus tehtiin melko tarkkaan raamin mukaisena. Palkankorotuspotti on 4,3 prosenttia 25 kuukauden sopimuskauden aikana. Ensimmäinen sopimusvuosi on yleiskorotuksen osalta sekalinjainen, mikä valitettavasti lisää palkkajakauman vääristymää suhteessa yksityiseen sektoriin. Valtiolle jää haastetta pysyä kilpailukykyisenä työnantajana, kun kyse on vaativista tehtävistä. Palkkaratkaisujen virastoerä on kohtuullisen kokoinen, joten mahdollisimman monen reaaliensiot turvataan.

Kiireellisestä aikataulusta huolimatta myös valtion tekstikysymyksissä saavutettiin edistystä. Palvelussuhteensa alussa oleville on noudatettu karenssia sairausloman palkallisuuden osalta. Nyt tämä karenssi poistui, muuttokustannusten korvauksia nostettiin reippaasti ja ulkomaan matkojen matkapäiväraha lähes kolmin-

kertaistui. Odotuksia on myös asetettujen työryhmien työn osalta. Tarkastelussa ovat sopimuskaudella mm. palkkausjärjestelmä, työaikakysymykset ja määräaikaisen palvelussuhteen käyttö.

Raamiratkaisu mahdollistaa työelämän laadullisten kysymysten yleisen kehittämisen. Raamilla torjutaan vuorotteluvapaan ehtojen heikentäminen. Keskustason työryhmien avulla on tarkoitus käydä käsiksi määräaikaisten työsopimusten ongelmiin, vauhdittaa ikäohjelmia sekä edistää osatyökykyisten työmarkkinoita.

Kolmikantaisesti valmistellaan työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamista ja selkeyttämistä. Isyyvapaata pidennetään. Erityisen tärkeää on kolmen päivän koulutusosoikeuden valmistelu ja se, että osaamisen kehittymistä tuetaan.

Edessä pitäisi olla palkka- ja työsuhte-etujen neuvottelun kannalta rauhallisempi kahden vuoden jakso. On tärkeää käyttää se tarkkaan työelämän laadun kehittämiseen ja luottamuksen lisäämiseen työmarkkinaosapuolten välillä.

Jari Lehto

toiminnanjohtaja

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Valtiolle raamin mukainen sopimus

Keskusjärjestöjen 13.10. solmimalla raamiratkaisulla sovittiin kustannustasosta, jonka sisällä ala- ja sektorikohtaiset virka- ja työehtosopimukset tuli solmia. Marraskuun viimeisenä maanantaina keskusjärjestöt totesivat raamisopimuksen olevan kattava. Näin myös hallitus toteuttaa omat toimenpiteensä, jolla se on luvannut tukea sopimuksen syntymistä.

Raamisopimuksella haettiin vakautta työmarkkinoille ja ennustettavuutta talouteen. Niin kutsutuilla liittokierroksilla oli ajaututtu tilanteeseen, jossa sopimuskaudet olivat lyhyitä ja eri alat kilpailivat palkankorotuksen suuruudesta keskenään.

Kustannusraamin lisäksi raamisopimuksessa sovittiin 150 euron kertaerästä ja työelämän kehittämiseen liittyvistä asioista. Paljon keskustelua aiheutui osaamisen kehittämiseen sisältyneestä kolmen päivän koulutusoikeudesta. Asiaa selvitetään kolmikantaisesti, ja esitys annetaan 31.5.2012 mennessä.

Valtion neuvotteluissa painotus palkoissa

Valtiosektorin neuvotteluissa pääpaino oli rahan jakamisessa eli siinä, mitä sovitaan palkankorotusten muodosta ja rakenteesta. Niin kutsutut tekstiasiat jäivät vähemmälle.

Työnantaja halusi keskittyä palkankorotuksiin, eivätkä palkansaajajärjestötkään olleet halukkaita lohkaisemaan kovin suurta osaa annetusta kustannusraamasta tekstikysymyksiin. Tämä aiheutti sen, että esimerkiksi matkustamiseen liittyvät julkolaiset tavoitteet eivät edenneet.

Sopimuksessa määritellyt työelämän kehittämistoimet koskevat myös valtiosektoria. On toivottavaa, että valtiosektorilla työskentelevien näkökulma tulee riittävästi esille perustettavissa työryhmissä ja tehtävissä selvityksissä.

Valtion sopimus pääpiirteittäin

Sopimuskausi

Valtion nykyinen sopimus on voimassa helmikuun 2012 loppuun. Uusi sopimuskausi alkaa 1.3.2012 ja päättyy 31.3.2014. Sopimuskausi on yhteensä 25 kuukautta.

Palkankorotukset

Korotukset 1.3.2012

- Yleiskorotus, jonka suuruus on 1,9 %, kuitenkin vähintään 39,50 euroa kuukaudessa (taitekohta 2079 euroa).
- Virastoerä 0,50 %, josta on neuvoteltava virastotasolla 15.2.2012 mennessä. Jos neuvottelutulosta virastoerästä ei saavuteta, erä toteutetaan prosentuaalisena yleiskorotuksena.

Korotukset 1.4.2013

- Yleiskorotus 1,4 %.
- Virastoerä 0,50 %, josta on neuvoteltava virastotasolla 15.3.2013 mennessä. Jos neuvottelutulosta virastoerästä ei saavuteta, toteutetaan erä prosentuaalisena yleiskorotuksena.

Virastoerien kohdentamismääräykset ovat pääosin samanlaiset kuin viimeksikin.

Lisäksi maksetaan maaliskuu- tai huhtikuun 2012 palkanmaksun yhteydessä 150 euron kertaerä. Edellytyksenä kertaerän maksamiselle on, että palvelussuhde on alkanut viimeistään 1.12.2011 ja jatkunut keskeytymättä 1.3.2012 asti.

Soveltamisohjeessa tullaan antamaan tarkemmat ohjeet siitä, milloin esimerkiksi määräaikaisten välillä olevat lyhytaikaiset keskeytykset eivät vaikuta kertaerän saamiseen.

Joustavia työaikakokeiluja jatketaan

Vuonna 2010 sovittuja joustavien työaikajärjestelyjen kokeiluja jatketaan uudella sopimuskaudella. Virastoissa voidaan siis sopia pidennetyin, yksilöllisen tai tiivistetyn työajan käyttöönottamisesta työaikasopimuksen 6 a §:ssä sovitulla tavalla.

Muita tekstiasioita

Sopimukseen sisältyy myös eräitä tekstitarkistuksia: esimerkiksi muuttokustannusten korvauksia korotettiin 36 % ja virkamiesten matkapäiväkorvausta korotettiin viikonloppuna tai muuna vapaa-päivänä tehtävien ulkomaanmatkojen osalta 55 eurosta 150 euroon.

Myös määräaikaisten virkamiehiä ja työntekijöitä koskenut yhden kuukauden karenssi sairausajan palkanmaksussa kumottiin.

Allekirjoituspöytäkirjan 16 §:ssä sovittiin niin kutsutusta vanhojen palkkojen seurannasta. Fuusiovirastoissa sovitun vpi-järjestelmän kehittämisen yhteydessä ryhdytään seuraamaan ja vuodesta

2013 alkaen tarkastelemaan vanhojen palkkojen ja niiden saajien määrän kehitystä sekä sitä, mistä tämä kehitys johtuu. Huomiota tulee kiinnittää muun muassa siihen, miten vanhojen palkkojen lakkaaminen vaikuttaa viraston palkkakehitykseen.

Asetetut työryhmät

Valtiosektorille asetettiin useita työryhmiä. Uusi työryhmä ryhtyy seuraamaan ja tukemaan henkilöstön työhyvinvointia tukevien toimenpiteiden kehittämistä ja käyttöönottoa virastoissa. Tavoitteena on pidentää työuria tukemalla henkilöstön työhyvinvointia koko työuran ajan.

Tasa-arvotyöryhmän toimeksiantoa laajennettiin. Nyt tarkastellaan myös naisten ja miesten sijoittumista erilaisiin tehtäviin sekä urakehitystä, mikä onkin etenkin jukolaisittain mielenkiintoinen tarkastelun kohde.

Jukon tavoitteena neuvotteluissa oli kehittää etätöiden ja niin kutsutun mobiilivierityksen käyttöä. Nämä työaika-asiat eivät edenneet neuvotteluissa, mutta niiden käsittelyä jatketaan työaikatöryhmissä.

Varsinaista määräaikaistyöryhmää ei perustettu, mutta sovitettiin määräaikaisten palvelussuhteiden seurannasta. Osapuolet arvioivat miten määräaikaisten palvelussuhteiden tarkastelut ovat

toteutuneet virastoissa sekä kartoittavat määräaikaisten palvelussuhteita koskevia virka- ja työehtosopimusmääräyksiä 30.9.2013 mennessä.

Mitä seuraavaksi

Nyt on siis ainakin väliaikaisesti palattu pitkien sopimusten aika-kauteen. Tilanne on tervetullut; jatkuvalla neuvottelukierroksella valmistautumisen sijaista voimme keskittyä myös laajempiin työelämän kehittämistä koskeviin kysymyksiin. On aikaa pysähtyä miettimään, mihin suuntaan asiat ovat kehittymässä, mihin haluaisimme niiden kehittyvän ja miten voisimme asioihin vaikuttaa. Tulevia haasteita valtiolla ovat ainakin vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan vaikuttaminen sekä mahdolliset tulevat organisaatiouudistukset. Käytetään tilaisuus ja annettu aika hyväksi – töitä riittää varmasti koko sopimuskaudeksi. ■

Kati Virtanen

*JUKOn valtion neuvottelukunnan puheenjohtaja
Suomen Lakimiesliitto*

Aluehallintovirastoille ja ELY-keskuksille vihdoin palkkausjärjestelmät

Virka- ja työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä päästiin sopimukseen aluehallintovirastojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palkkausjärjestelmistä. Tilanne virastoissa alkoi olla jo todella hankala, sillä ne olivat toimineet ilman palkkausjärjestelmää lähes kaksi vuotta.

Palkkausjärjestelmän rakentaminen on ollut työlästä, sillä ELY-keskuksissa on yli 4000 tehtävänkuvaa ja aluehallintovirastoissa vähän yli tuhat. Jokaisella taustavirastolla oli oma palkkausjärjestelmänsä ja -kulttuurinsa, ja niiden yhteen saattami-

nen toi oman haasteensa uuden järjestelmän luomiselle. Sopimuksen syntymistä pitkitti erityisesti se, että takuupalkalle jäävien osuus oli jäämässä kohtuuttoman suureksi. Sen tähden päädyttiin ratkaisuun, jossa sopimuksen viimeistely tehtiin keskitetysti.

Nyt sovitut uudet palkkausjärjestelmät tulevat molemmissa virastoissa voimaan takautuvasti 1.2.2011 alkaen. Sopimuksen syntymisen kannalta oli keskeistä, että takuupalkkaisten määrä jäi kohtuulliselle tasolle ja että palkankorotusten rahoitusmallista, aikataulusta ja nykyisten

palkkojen turvaamisesta päästiin sopuun. Sopimuskorotukset maksetaan useammassa erässä, joista ensimmäinen tulee maksuun ensi vuoden alkupuolella. ”Tärkeintä oli saada sopimus vihdoin aikaiseksi. Ratkaisu on sellainen, että sen kanssa on mahdollista tulla toimeen”, korostavat aluehallintovirastojen päälähtämismies Aino Pyöriä ja ELY-keskusten päälähtämismies Pekka Liimatainen. ■

Mari Raininko asiamies

Agronomiliitto

Ulkoasiainministeriön määräaikaiset virkamiehet voittoon kulukorvauskiistassa

Ulkoasiainministeriön palveluksessa ulkomaanedustuksessa oleville virkamiehille maksetaan erilaisia kulukorvauksia. Yksi korvauksen muoto on paikalliskorotus, jota maksetaan asemapaikalla suoritetusta työstä ja paikallisista olosuhteista johtuvien erityisten menojen kattamiseksi. Korotuksen perusarvo määräytyy virkamiehen virkanimikkeen tai tehtävän vaatimusten perusteella; lisäksi katsotaan, onko virkamies perheellinen vai ei. Tämä perusarvo kerrotaan asemapaikan hintatasoon perustuvalla kalleuskertoimella ja valuuttakertoimella.

Määräaikaiset heikommassa asemassa

Paikalliskorotuksen perusarvo oli vuoden 2010 loppuun saakka määritelty määräaikaisten virkamiesten osalta alemmaksi kuin vakinaisilla virkamiehillä. Useat jukolaiset liitot kiinnittivät jo vuonna 2007 huomiota siihen, että tämä menettely ei noudattanut määräaikaisten virkamiesten tasapuolisesta kohtelusta annettuja säädöksiä. UM ei kuitenkaan tehnyt mitään ongelman ratkaisemiseksi, joten seuraavassa vaiheessa liitot saattoivat asian valtioneuvoston oikeuskanslerin arvioitavaksi.

Keväällä 2010 oikeuskansleri antoi asiassa päätöksen (OKV/1700/1/2008), jossa katsottiin, että korotuksen perusarvon määrittäminen eri tavalla määräaikaisille ja vakinaisille virkamiehille syrjii välillisesti määräaikaisia virkamiehiä. Oikeuskansleri katsoi, että UM ei ollut tuonut esiin kestäviä perusteita, jotka oikeuttaisivat tämän menettelyn.

Oikeuskanslerin päätöksen jälkeen ministeriö muutti korvausasetusta vuoden 2011 alusta lukien siten, että paikalliskorotus määrittyy samojen periaatteiden

mukaan niin vakinaisille kuin määräaikaisillekin virkamiehille. UM otti kuitenkin kielteisen kannan määräaikaisille virkamiehille maksettujen pienempien paikalliskorotusten takautuvaan korvaamiseen. Tästä syystä paikalliskorotusasia saatettiin jukolaisten liittojen tuella vielä korkeimman hallinto-oikeuden arvioitavaksi.

KHO:n päätös ratkaisi

KHO antoi ensimmäisen asiaa koskevan ratkaisun marraskuussa 2011. KHO totesi, että jos asetuksen säännös on ristiriidassa perustuslain tai muun lain kanssa, sitä ei saa soveltaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Koska paikalliskorotuksen perusarvot on määritelty erisuuruiseksi määräaikaisessa ja vakituksessa virkasuhteessa olevien kohdalla ilman hyväksyttävää perustetta, on kyseinen asetus yhdenvertaisuuslain 6 ja 7 §:n, valtion virkamieslain 11 §:n sekä perustuslain 6 §:n 2 momentin vastainen. KHO totesi, että määräaikaisten osalta paikalliskorotuksen perusarvoja koskeva järjestelmä tulee jättää perustuslain 107 §:n nojalla soveltamatta ja palautti asian ministeriöön uudelleen käsiteltäväksi.

Kyseessä oleva oikeustapaus on koskenut ainakin noin sataa UM:n palveluksessa ollutta määräaikaista jukolaista virkamiestä. Tämänäyttypiset pitkäkestoiset ja suurta työtä vaativat oikeustapaukset ovat jälleen yksi osoitus jukolaisten liittojen roolista jäsenistönsä edunvalvojina. Tarpeen mukaan asian tiimoilta voi olla yhteydessä UM:n akavalaiseen pääluottamusmieheen Vesa Leinoon (vesa.leino@formin.fi) tai oman ammattiliiton lakimieheen. ■

Petri Toiviainen

lakimies

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL ry

Liittojen valtiosektorin asiamiehet:

Agronomiliitto

Mari Raininko, asiamies
Puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat

Kari Eskola, työmarkkinalakimies
puh. 0201 235 367, 040 590 5693
kari.eskola@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftingsenjörsförbundet i Finland, DIFF

Kristina Morberg, t.f. verksamhetsledare
Tfn. (09) 4767 7346
kristina.morberg@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Jari Lehto, toiminnanjohtaja
puh. (09) 2511 1661, 0400 667 045
jari.lehto@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto

Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE

Johanna Hämäläinen, asiamies
puh. 0201 299 289, 050 370 4456
johanna.hamalainen@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto

Kati Virtanen, asiamies
puh. (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiliitto

Riitta Saikkonen-Heinonen, pääsihteeri
puh. (09) 6122 9177, 040 579 1513
riitta.saikkonen@psyli.fi
www.psyli.fi

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL

Arja Laine, asiamies
puh. 010 231 0355
arja.laine@sval.fi
www.sval.fi

Tekniikan akateemiset TEK

Pia Hiltunen, asiamies
puh. (09) 2291 2223
pia.hiltunen@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Esa Schöni, johtava lakimies
puh. 020 155 8808
esa.schon@tradenomiliitto.fi
www.tradenomiliitto.fi

Uusi Insinööriliitto UIL

Juha Särkkä, julkisen sektorin asiamies
puh. 0201 801 843
juha.sarkka@uil.fi
www.uil.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL

Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 622 68510, 0400 488 516
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi

Vastaava toimittaja: Agronomiliitto, Mari Raininko, p. (09) 2511 1642,
mari.raininko@agronomiliitto.fi
Toimitus: Agronomiliitto, Sari Häkkinen
Osoitelähde: jäsenliitot